

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра теорії і практики початкової освіти

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

підготовки бакалавра

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.010102 «Початкова освіта»

(шифр і назва напряму)

**Спеціалізація– «Інформатика», «Англійська мова», «Музика»,
«Хореографія»**

Факультет підготовки вчителів початкових класів

Слов'янськ – 2014 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Ішутіна О. Є. – асистент кафедри теорії і практики початкової освіти

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ХИЖНЯК І. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти

НЕСТЕЛЄСВ М. А. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури

Обговорено та рекомендовано до видання
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“ 24 ” березня 2015 р.

Протокол № 1

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Методика навчання української мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010102 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є навчально-виховний процес на уроках української мови, читання та розвитку мовлення в початковій школі.

Міждисциплінарні зв'язки курсу педагогіка, психологія, лінгвістика, українська мова з практикумом, літературознавство, психолінгвістика, фольклористика, природознавство, екологія, логіка, математика та ін..

Програма навчальної дисципліни містить 4 **змістові модулі**:

Змістовий модуль 1. Вступ. Методика навчання грамоти

Змістовий модуль 2. Методика літературного класного і позакласного читання

Змістовий модуль 3. Методика вивчення мовної теорії

Змістовий модуль 4. Актуальні проблеми методики навчання мови

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» є забезпечити належний рівень теоретичних знань студентів з методики навчання української мови в початкових класах а також практично-методичних умінь, необхідних для активної виробничо-професійної діяльності майбутніх учителів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання української мови» є: надати майбутнім учителям початкових класів ґрунтовні теоретичні знання щодо історії розвитку МВУМ як науки, сучасних наукових тенденцій щодо навчання мови та читання в початкових класах, відпрацювати в них уміння й навички організовувати цей процес у школі з урахуванням основних педагогічних принципів, психологічних умов, логіки побудови мовної системи української мови тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

специфічні риси періоду навчання грамоти, особливості методів та прийомів навчання на цьому етапі, характеристику звукового аналітико-синтетичного методу, основні прийоми аналізу і синтезу, різновиди наочності; періоди навчання грамоти (добукварний, букварний, післябукварний), розподіл букварного періоду на етапи, особливості навчання на кожному етапі, структури уроків у добукварному, букварному та післябукварному періодах, прийоми розвитку мовлення та мислення дитини у різних періодах навчання грамоти; освітнє, виховне та розвивальне значення уроків читання, види читання (мовчазне та вголос), методику навчання мовчазного читання, основні способи читання (побуквене, поскладове та ін.), форми роботи на уроках читання, методичні особливості їх використання, якості читання (свідомість, правильність, виразність, швидкість), методику відпрацювання кожної якості, різновиди використовуваної наочності; класифікацію уроків читання, структуру уроку кожного виду, особливості опрацювання творів різних жанрів; шляхи розвитку мовлення та мислення молодших школярів на уроках читання; визначення методики навчання мови як педагогічної науки, її наукові основи, зв'язок з іншими науками, класифікацію методів та прийомів навчання мови, характеристику основних методів, класифікацію типів уроків мови, особливості структури кожного типу уроку, види тренувальних завдань, методику їх застосування на уроках мови, особливості опрацювання окремих розділів мовознавства, методику позакласної роботи, її різновиди, схему аналізу уроку; напрямки роботи з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, особливості роботи у кожному з напрямків, класифікацію методів і прийомів розвитку зв'язного мовлення, основні види тренувальних вправ, різновиди переказів та творів за різними класифікаціями, структури уроків на складання переказів та творів.

уміти:

використовувати відомі методи та прийоми навчання, адекватно оцінюючи їх ефективність у кожному конкретному випадку, виготовляти та доцільно застосовувати у власних уроках наочний матеріал, коректно формулювати завдання до вправ, органічно вводити їх у тканину уроку, добирати власний дидактичний матеріал, визначати у почутому (побаченому) уроці використані методи, прийоми навчання, різновиди тренувальних вправ, аналізувати їх ефективність; складати фрагменти та плани-конспекти уроків навчання грамоти, читання, мови та розвитку мовлення з урахуванням особливостей навчального матеріалу кожного розділу, визначати тип уроку та основні структурні елементи, оцінювати правильність обраної теми та сформульованої мети уроку, робити повний та частковий аналіз уроку, виділяючи позитивні та негативні його риси.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 216 годин / бкредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**Змістовний модуль 1. Вступ. Методика навчання грамоти.**

Методика навчання української мови як педагогічна наука. Наукові основи методики навчання грамоти. Методи навчання грамоти. Добукварний період навчання грамоти. Букварний період. Післябукварний період.

Змістовий модуль 2. Методика літературного класного і позакласного читання.

Теоретико-методичні основи літературного читання. Формування і розвиток якостей читання. Методика роботи над художнім твором у початкових класах. Уроки класного читання. Особливості, роботи над творами різних родів і жанрів. Теоретичні засади методики позакласного читання. Формування читацької самостійності молодших школярів.

Змістовий модуль 3. Методика вивчення мовної теорії

Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів рідної мови. Типи та технологія проведення уроків української мови. Методика навчання основ фонетики, орфоєпії і графіки. Методика навчання лексики та фразеології. Методика засвоєння граматики. Позаурочна робота з рідної мови.

Змістовий модуль 4. Актуальні проблеми методики навчання мови

Методика формування орфографічної пильності молодших школярів. Методика навчання української мови російськомовним учням. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні української мови.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бадер В. І. Розвитокусного і писемного мовлення молодших школярів. – К., 2005. – 315 с.
2. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. посіб. / Олександр Михайлович Біляєв. – Київ : Генеза, 2005. – 180 с.
3. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посібн. / За заг. ред. М. С. Вашуленка. – Київ : Літера ЛТД, 2011. – 364 с.
4. Дороз В. Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах : навч. посібник / В. Ф. Дороз. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 386 с.
5. Коваль Г. П. Методика навчання української мови: навч. посіб. для студ. педін-тів, гуманіт. ун-тів, пед. коледжів. / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 287 с.
6. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання : Навчальний посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. – 280 с.

7. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія / Оксана Анатоліївна Кучерук. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. – 420 с.

8. Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : зб. ст. / М. І. Пентиліук. – Київ : Ленвіт, 2011. – 255 с.

9. Технологія сучасного уроку рідної мови : навч. посіб. / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. – Київ : Акад., 2011. – 248 с.

10. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови в початкових класах шкіл з російською мовою навчання. – К. : Промінь, 2006. – 256 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Вашуленко М. С. Довідник молодшого школяра з української мови і мовлення / М. С. Вашуленко. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 128 с.

2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Методичний посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 270с.

3. Данилко О. Збірник рівневих завдань з української мови. / О. Данилко, О. Бондарчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 144 с.

4. Деркач Н. Навчання грамоти: Навчально-методичний посібник для студентів, учителів / Н. Деркач. – Тернопіль: підручники і посібники, 2008. – 112 с.

5. Дядищева В. М. Навчи мене писати! Зошит з підготовки руки до письма. / В. М. Дядищева. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 48 с.

6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів пед. фак-тів / О. Я. Савченко. – К.: Абрис, 2006. – 416с.

7. Співаковський О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів напряму

підготовки «Початкова освіта». / О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, В. В. Коткова. – Херсон, 2011. – 267 с.

8. Цєпова І. В. Розвиток навичок мовленнєвої діяльності молодших школярів: аудіювання, говоріння /І. В. Цєпова, О. Я. Харченко. – Х. : Вєста: Вид-во «Ранок», 2008. – 176 с.

9. Читання «від тексту до букви»: Методичний посібник для вчителів та батьків /Укл. Г. Захарчук. – Львів: Вид-во «Астролябія», 2008. – 20 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен – 6 семестр

5. Засоби діагностики успішності навчання

- 1) усні опитування на практичних заняттях;
- 2) перевірка виконання практичних завдань;
- 3) перевірка результатів виконання індивідуальних завдань;
- 4) перевірка контрольних і тестових завдань.